

Lovforslag nr. L 30. Fremsat den 6. oktober 1988 af landbrugsministeren (Tørnæs)

Forslag

til

Lov om læhegn

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser

§ 1. Ved læhegn forstås i denne lov en sammenhængende plantning af træer eller buske med indtil 7 planterækker og en bredde af ikke over 10 m, der

- 1) anlægges med det formål at nedsætte vindhastigheden over arealer, der anvendes eller agtes anvendt til landbrug, frilandsgartneri, frugtplantage, planteskole o.lign.,
- 2) er anlagt med det formål, der er angivet i nr. 1, og fortsat tjener dette, eller
- 3) i øvrigt i væsentlig grad tilgodeser det formål, der er angivet i nr. 1.

Stk. 2. Plantninger, der udgør en del af et skovareal, er ikke omfattet af loven.

§ 2. Ved anlæg af læhegn skal der ved planvalg og plantningsmetode tages hensyn til, at læhegnet i videst muligt omfang tilpasses det omgivende landskab.

Stk. 2. Læhegn må ikke plantes således, at de hindrer den frie oversigt ved vejkryds, vejtilslutninger og vejsving.

§ 3. Et læhegn kan plantes i ejendomsskel eller således, at skellinien kommer til at ligge inden for læhegnets ydergrænser, når ejerne af de til læhegnet stødende jorder er enige herom. Aftalen mellem ejerne skal indgås skriftligt og indeholde en beskrivelse af læhegnet og dets placering samt fastlægge fordelingen af arbej-

de og udgifter ved læhegnets anlæg og vedligeholdelse.

§ 4. Hvor læhegn plantes i nærheden af ejendomsskel, uden at der foreligger den i § 3 omhandlede aftale mellem de berørte grundejere eller andet særligt retsgrundlag, skal der holdes en sådan afstand til skellinien, at læhegnets grene og eventuelle rodsrud ved normal vedligeholdelse kan holdes inden for skellinien.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse, hvor læhegn plantes i nærheden af vejarealer, der er omfattet af lov om offentlige veje eller lov om private fællesveje.

§ 5. Ejeren af et læhegn er berettiget til at nedskære, udskifte eller rydde læhegnet. Hvor læhegnet udgør eneste hegn mod naboejendommen, skal læhegnets ejer skriftligt underrette naboen om de påtænkte foranstaltninger, mindst en måned før de iværksættes.

§ 6. Et læhegn skal holdes i forsvarlig stand, så det kan opfylde sit formål. Det skal ved vedligeholdelsen tilstræbes, at det ikke kommer til at virke skæmmende i landskabet eller giver anledning til unødige ulemper for naboen.

Stk. 2. Inden for 10 m's afstand fra ejendomsskel, er den vedligeholdelsespligtige på naboens forlangende pligtig én gang årligt at nedkappe læhegnet til en højde af 10 m.

§ 7. Et læhegn må ikke beskadiges, og den til læhegnet stødende jord må ikke benyttes eller

behandles således, at læhegnet udsættes for beskadigelse.

§ 8. Den vedligeholdelsespligtige er berettiget til i tiden mellem 1. november og 1. april at færdes på nabogrunden i det omfang, læhegnets vedligeholdelse gør det nødvendigt.

Stk. 2. I forbindelse med renholdelse af læhegn, har den vedligeholdelsespligtige ret til også uden for det i stk. 1 nævnte tidsrum at færdes på nabogrunden.

Stk. 3. Den vedligeholdelsespligtiges færdselsret i medfør af stk. 1 og stk. 2 omfatter den nødvendige medhjælp, redskaber og maskiner m.v.

Stk. 4. Såfremt den vedligeholdelsespligtiges færdsel på naboejendommen medfører skade på denne, skal sådan skade erstattes. Erstatningsspørgsmålet afgøres, såfremt en mindelig ordning ikke kan opnås, af de i henhold til lov om hegn nedsatte hegnsyn.

§ 9. Spørgsmål om tilsidesættelse af de i § 2, stk. 2., § 4, § 5, 2. pkt., § 6 og § 7 indeholdte forskrifter eller bestemmelserne i en i medfør af § 3 indgået aftale kan indbringes for hegnsynet.

Stk. 2. Hegnsynet træffer bestemmelse om de foranstaltninger, der er nødvendige for at bringe læhegnet i behørig stand.

§ 10. Spørgsmål om ændring af en i medfør af § 3 indgået aftale kan, såfremt parterne ikke ved forhandling kan opnå enighed herom, indbringes for hegnsynet.

Stk. 2. Hvor hegnsynet finder, at forandringer i de pågældende ejendommers drift eller andre væsentlige forhold taler for ændring af aftalen, kan hegnsynet fastsætte de fornødne ændringer.

§ 11. Berettiget til at rejse sag for hegnsynet er læhegnets ejer, dennes nabo samt, for såvidt angår bestemmelserne i § 2, stk. 2, og § 4, stk. 2, den pågældende vejmyndighed.

§ 12. Kendelser afsagt af hegnsynet kan af hver af sagens parter indbringes for landvæsenkommissionen.

§ 13. De i §§ 33-36, §§ 38-40, § 41, stk. 1, III og IV, og stk. 2, § 42, stk. 3 og stk. 4, §§ 43-49 samt § 50, stk. 1 og stk. 2, i lov om hegn fastsatte bestemmelser kommer til anvendelse ved hegnsynsforretninger i medfør af nærværende lov.

Kapitel 2

Tilskud til læplantning

§ 14. Inden for en beløbsramme, der fastsættes på de årlige finanslove, kan der ydes tilskud til fremme af læplantningen.

Stk. 2. Tilskud kan ydes til

- 1) anlæg af kollektive læhegn,
- 2) anlæg af individuelle læhegn,
- 3) forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter af betydning for læplantningen.

§ 15. Landbrugsministeren fastsætter fordelingen af tilskudsmidlerne mellem kollektiv og individuel læplantning samt forsknings-, udviklings- og forsøgsformål, idet midlerne fortrinsvis skal anvendes som støtte til gennemførelsen af kollektive læplantningsprojekter.

§ 16. Tilskud til anlæg af læhegn, jfr. § 14, stk. 2, nr. 1 og 2, ydes af Fællesudvalget for Læplantning, jf. § 22, inden for de af landsbrugsministeren fastsatte årlige beløbsrammer.

Stk. 2. Fællesudvalget for Læplantning varetager ved tildeling af tilskud landøkonomiske samt planlægnings-, frednings- og miljøhensyn.

§ 17. Tilskud til anlæg af læhegn kan ydes til ejere af de i § 1, stk. 1, nr. 1, angivne arealer.

Stk. 2. Tilskud kan ikke ydes til læhegn på arealer, der tilhører staten, kommuner, kirker, præsteembeder og offentlige stiftelser.

Stk. 3. Tilskud kan ikke ydes til beplantninger, som er påbudt af en offentlig myndighed, som af en offentlig myndighed er stillet som vilkår for en tilladelse, eller som tjener til opfyldelse af krav, der umiddelbart måtte fremgå af lovgivningen.

Stk. 4. Tilskud kan alene ydes til nyanlæg og udskiftning af læhegn.

§ 18. For opnåelse af støtte til kollektiv læplantning skal der foreligge et af Fællesudvalget for Læplantning godkendt projekt omfattende et samlet område med en hegnslængde på mindst 20 km fordelt på mindst 20 ejere. Projektdeltagerne skal indgå i en sammenslutning, hvis vedtægter opfylder de af landbrugsministeren fastsatte betingelser.

Stk. 2. Ved kollektiv læplantning ydes tilskud til de samlede anlægsomkostninger inden for et af landbrugsministeren fastsat maksimum. Tilskuddet udgør en af ministeren fastsat del af tilskudsgrundlaget og kan ikke overstige 50 pct. af dette.

Stk. 3. Fællesudvalget for Læplantning kan, hvor særlige omstændigheder taler herfor, godkende projekter med en mindre hegnslængde eller et mindre antal ejere end i stk. 1 fastsat.

§ 19. Tilskud til individuel læplantning kan kun ydes, hvor tilskudsmodtageren er afskåret fra at indgå i en kollektiv læplantning eller ikke hensigtsmæssigt kan deltage i denne.

Stk. 2. Ved individuel læplantning ydes tilskud til anskaffelse af planter, der er optaget på en af landbrugsministeren udfærdiget artsfortegnelse, inden for en af ministeren godkendt pris, ekskl. merværdiafgift og eventuelle transport- og fordelingsomkostninger. Tilskuddet udgør en af ministeren fastsat del af tilskudsgrundlaget og kan ikke overstige 50 pct. af dette.

§ 20. Hvis der til læplantningsarbejder, hvortil der ydes statstilskud efter denne lov, tillige ydes tilskud af andre statslige eller kommunale midler eller af andre midler, der kan sidestilles hermed, nedsættes tilskuddet efter denne lov, således at det samlede offentlige tilskud ikke overstiger det af landbrugsministeren i henhold til § 18, stk. 2, og § 19, stk. 2, fastsatte.

§ 21. Landbrugsministeren kan yde tilskud til forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter. Tilskuddet kan i almindelighed ikke overstige 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter.

Stk. 2. Landbrugsministeren indhenter udtalelse fra Fællesudvalget for Læplantning, for-

inden der træffes afgørelse om ydelsen af tilskud.

§ 22. Fællesudvalget for Læplantning sammensættes bl.a. af repræsentanter for regionsudvalgene for læplantning.

Stk. 2. Vedtægter og forretningsorden for Fællesudvalget for Læplantning skal godkendes af landbrugsministeren.

§ 23. Landbrugsministeren kan fastsætte regler for tilskudsordningens gennemførelse og administration, herunder for hvilke udgifter der skal anses for tilskudsberettigede, og for tilskuddenes udbetaling.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan fastsætte regler om, at de i § 18, stk. 2, og § 19, stk. 2, fastlagte maksimale tilskudssatser kan fraviges i ganske særlige tilfælde.

Stk. 3. Tilsagn om tilskud bortfalder, hvis ansøgeren har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortiet oplysninger af betydning for afgørelsen, eller hvis forudsætningerne for tilsagnet er bristet. Er tilskud udbetalt, kan dette kræves tilbagebetalt.

§ 24. Landbrugsministeren kan fastsætte regler for Fællesudvalget for Læplantnings kontrol og tilsyn med læhegn, hvortil der ydes tilskud.

Stk. 2. Landbrugsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, har til enhver tid i forbindelse med udøvelsen af de i medfør af § 23, stk. 1, og § 24, stk. 1, fastsatte beføjelser uden retskendelse og mod behørig legitimation adgang til arealer med læhegn, til hvilke der er ansøgt om eller udbetalt tilskud.

§ 25. Udgifter til administration af loven afholdes inden for det i § 14 nævnte rammebeløb.

§ 26. Afgørelser truffet af Fællesudvalget for Læplantning kan påklages til landbrugsministeren.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgang, herunder at klager skal have opsættende virkning.

Stk. 3. Henlægger landbrugsministeren sine beføjelser efter loven til en institution under Landbrugsministeriet, kan ministeren fastsætte

regler om adgangen til at klage over denne myndigheds afgørelse, herunder om at afgørelserne ikke skal kunne indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 3

Ikrafttrædelsesbestemmelse m.v.

§ 27. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af landbrugsministeren.

§ 28. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Anledningen til lovforslaget er, at den nuværende læplantningslov, jf. lovbekendtgørelse nr. 730 af 3. november 1987, udløber med udgangen af 1988. Desuden har der gennem en årrække manifesteret sig en række problemer omkring heggenes højde og placering, som i det lange løb ikke kan lades uløste.

Lovforslaget svarer til det i Folketingssamlingen 1987/88 fremsatte forslag til lov om læhegn (L 136), idet bestemmelsen om tinglysning af aftaler om læhegns placering er udtaget, og bestemmelsen om administrationen af støtte til læplantning er ændret, således at en række administrative opgaver fremover foreslås tillagt Fællesudvalget for Læplantning.

2. Læplantning modvirker sandflugt og jordfygning og giver derved større sikkerhed for landbrugsproduktionen, der også øges noget under de forbedrede læforhold. Læhegn bevirker også en nedsættelse af vindhastigheden ud over de lokale læzoner og medvirker derved til et bedre miljø for plante- og dyreliv og for mennesker. Med sammensætningen af de moderne læhegn er disse oftest positive landskabs-elementer og heggenes placering vil tit medvirke til at fremhæve landskabets naturlige konturer. Læhegn er også egnet til i et vist omfang at tjene som spredningskorridorer for vildtet.

Gennem generationers bestræbelser er der opnået meget store resultater inden for læplantningen, men det er ikke muligt i tal at opgøre, hvad der i alt måtte være plantet, eller hvad der i dag er i behold heraf. Der er fortsat et behov for nye læhegn, idet landbrugsstrukturen hele tiden ændres ved omlægning af driften, sammenlægning og jordfordeling. Hertil kommer et betydeligt behov for udskiftning af ældre hegn, idet mange af disse er udlevede, sygdomsangrebne eller uhensigtsmæssigt placeret.

3. Gennem henvend et par hundrede år har den danske stat under forskellige former – oprindelig ved udeling af planter fra præstegårdshaver og forstplanteskoler og præmieringsordninger – ydet støtte til plantninger på landet, bl.a. for at skabe læ for have-

dyrkning og husdyr og også ud fra æstetiske hensyn. Mere organiserede læplantningsbestræbelser begyndte her i landet omkring 1870, til dels inspireret af E. M. Dalgas og det nystiftede Hedeselskab. Omkring 1880 stiftedes den første af de plantningsforeninger, der gennem en længere årrække blev et bærende element i læplantningen. Plantningsforeningerne er lokale sammenslutninger (overvejende af landmænd), der har til formål at udlevere planter til medlemmerne, der selv foretager plantningen. Siden 1880'erne er der til plantningsforeningernes virksomhed ydet statsstøtte gennem Hedeselskabet i form af et tilskud til nedsættelse af plantepriserne. Hedeselskabets medvirken har ud over formidling af statsstøtten bestået i gratis rådgivning og vejledning.

En mere systematiseret form for læplantning begyndte i 1937, hvor der etableredes det første læplantningslav, og dermed indledtes det, der i dag betegnes som den »kollektive læplantning«. Et læplantningslav omfatter typisk 50 til 100 landmænd og har til formål i samarbejde med Hedeselskabet at udføre en systematisk læplantning for medlemmerne.

Bl.a. på baggrund af nogle voldsomme sandstorme i 1938 og den dengang høje arbejdsløshed gennemførtes en ordning, hvorefter læplantning kunne udføres som en beskæftigelsesforanstaltning under Socialministeriet med tilskud fra dette til arbejdslønnen samt tilskud fra Landbrugsministeriet til nedsættelse af planteprisen. Arbejdet henlagdes under Hedeselskabets ledelse, og der organiseredes et »flyvende korps«, hvis læplantningsafdeling en overgang beskæftigede 600-800 mand og 50-60 arbejdsledere. Det flyvende korps ophørte i 1963 efter at have medvirket ved plantning af 43.251 km læhegn. Beskæftigelsesarbejderne ophørte i 1962, men for at muliggøre en videreførelse af læplantningen optoges der (første gang på finansloven for 1963/64) en bevilling under Landbrugsministeriet på knap 3 mill. kr. til småplantninger, læplantning m.v.

I 1967 introduceredes i læplantningen et nyt system med egnsprojekter som en videre udvikling af den kollektive læplantning. Egnprojektet skal normalt omfatte mindst 20 km 3-rækkede læhegn, og det

forudsætter, at næsten alle lodsejere inden for området tilslutter sig planen og slutter sig sammen i et læplantningslaug med solidarisk hæftelse. Egnprojektet tilsigter at skabe det varige hovedsystem af hegn på en hel egn, og det kan eventuelt siden suppleres med individuelle hegnsplantninger. Egnprojekterne har fordele både i planlægningsfasen, hvor der ved en samlet plan kan opnås langt større effektivitet i lævirkningen, og i udførelsen, hvor en samlet planmæssig indsats af materiel og mandskab muliggør en rationel arbejdsgang, hvorved arbejdet billiggøres.

Læplantningsarbejdet kom imidlertid efterhånden ud i en kritisk tilstand, idet den på finansloven optagne bevilling uanset nogle mindre reguleringer blev stærkt udhulet af inflationen, men i 1974 opnåedes for første gang tilsagn fra EUGFL om støtte til plantning af 2.000 km 3-rækkede læhegn i de jyske amter, og indtil støtten ophørte i 1983, modtog Hedeselskabet i alt 12,3 mill. kr. til læplantningsarbejdet.

For at muliggøre en udvidelse af læplantningsarbejdet og med henblik på EUGFL-støttens eventuelle ophør fremsatte medlemmer af Venstre og Det Radikale Venstre i 1976 forslag til lov om læplantning, og lovforslaget gennemførtes som lov nr. 245 af 12. maj 1976. Forslagets behandling findes i Folketingstidende 1975/76: Folketingets forhandlinger sp. 4805, 6250, 8898; tillæg A sp. 1719; tillæg B sp. 267; tillæg C sp. 397.

Efter gennemførelsen af læplantningsloven og på baggrund af en aktivitetstilbagegang inden for plantningsforeningerne gennemførtes i 1977 en omstrukturering inden for læplantningsarbejdet. De samvirkende plantningsforeninger, der siden 1902 havde udgjort en overbygning på plantningsforeningerne, opløstes, og der etableredes en række regionsudvalg for læplantning, hvis medlemmer vælges af de landøkonomiske foreningers planteavlsudvalg, plantningsforeningerne, læplantningslavene og Det danske Hedeselskab. Som overbygning herpå etableredes Fællesudvalget for Læplantning, der bl.a. har til opgave at fordele de økonomiske midler mellem regionerne.

I 1979 etableredes læplantningens reguleringsfond med det formål at udjævne forskelle i lavenes økonomiske resultat, og afvigelser fra den budgetterede udgift for læplantningsarbejdets gennemførelse i de enkelte lav medfører herefter ikke hverken ekstraregninger til lavets medlemmer eller krav om tilbagebetaling. Fondens midler er tilvejebragt gennem lods-ejerbidrag. Der er ved udgangen af 1987 i fonden opspar et beløb på 3.401.000 kr. Med Rådsforordning 797/85 er der fra 1986 inden for nærmere fastlagte grænser åbnet mulighed for refusion fra EF på 25 pct.

af de af medlemsstaterne afholdte udgifter til læplantningsprojekter på heltidsbedrifter.

I 1977 gennemførtes ved lov nr. 566 af 16. november 1977 om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af omlægningen af statens finansår til kalenderåret en mindre teknisk ændring af læplantningsloven, og ved lov nr. 127 af 25. marts 1981 om ændring af lov om tilskud til læplantning forlængedes loven til udgangen af 1986. Forslagets behandling findes i Folketingstidende 1980/1981: Folketingets forhandlinger sp. 1758, 2866, 7488, 7883; tillæg A sp. 1719; tillæg B sp. 267; tillæg C sp. 397.

Ved lov nr. 116 af 11. marts 1987 om ændring af lov om tilskud til læplantning forlængedes loven til udgangen af 1988. Forslagets behandling findes i Folketingstidende 1986/1987: Folketingets forhandlinger sp. 3450, 4995, 7278, 7807; tillæg A sp. 2463; tillæg B, »Blad nr. 542« (foreløbig henvisning).

Om behandlingen af lovforslag L 136 (Folketingsåret 1987-88) henvises til Folketingstidende 1987-88: Forhandlinger sp. 5395-5406.

Den gældende lovtæst er optaget som bilag til forslaget.

4. Der er i årene 1963-1987 for læplantningslaugene plantet i alt 21.989 km læhegn, heraf 13.741 km 3-rækkede. Det er ikke muligt tilsvarende at opgøre det fysiske resultat af aktiviteten ved den individuelle læplantning.

Inden for den kollektive læplantning blev der i sæsonen efteråret 1987/foråret 1988 plantet i alt 923 km læhegn for 21 laug med anvendelse af 2,9 mill. planter. Statstilskuddet til den kollektive læplantning udgjorde 13,6 mill. kr. Lodsejernes betaling for plantning af 3-rækket læhegn udgjorde i 1987 i gennemsnit 15.600 kr. pr. km læhegn. Der var ved Hedeselskabets læplantningsarbejder i 1987 beskæftiget en arbejdsstyrke svarende til 87 heltidsbeskæftigede.

Til individuel læplantning blev der i 1987 gennem plantningsforeningerne ydet tilskud til 1.112 plante-modtagere til anskaffelse af 722.746 planter til en værdi af ca. 2,3 mill. kr., og statstilskuddet udgjorde 1,1 mill. kr. Plantetallet svarer nogenlunde til 723 km 1-rækkede læhegn.

Der er endvidere i 1987 ydet tilskud til det danske Hedeselskab på 7,3 mill. kr., der udgør betaling af Hedeselskabets rådgivning og administration vedrørende læplantningen.

Det samlede statstilskud i 1987 udgjorde 23,1 mill. kr. På finansloven for 1988 er afsat 28,1 mill. kr. som samlet læplantningsbevilling.

5. Da den enkelte landmands investering i læplantning for en stor del vil komme efterfølgende ejere til-

gode, og da læplantningen har betydning for en stor ubestemt personkreds ud over de deltagende jordbrugere, forekommer det rimeligt, at der fortsat fra statens side kan ydes økonomisk støtte til gennemførelse af læplantningen, og for den kollektive læplantnings vedkommende må et tilskud af en vis størrelse nok anses for nødvendigt for at sikre den næsten fuldstændige lodsejertilslutning, der er en forudsætning for, at hegnssystemet kan blive effektivt.

6. Som nævnt indledningsvis har der i de senere år manifesteret sig en række problemer omkring læhegnenes placering og højde. Den største tilladte højde for levende hegn i ejendomsskel er således – (medmindre naboerne er enige om en anden højde) – 5 m, men de nye 3-rækkede læhegn, der introduceredes i 1967, påregnes at opnå en højde på ca. 10-12 m, og hele systemet ved den egnsvise læplantning er baseret på, at hegnene opnår denne højde. Hertil kommer, at det ofte er hensigtsmæssigt at lade læhegnene følge de naturlige terrænlinier, hvorfor hegnslovens regler om »fælleshegn« og »egne hegn« bliver uhensigtsmæssige. En nærmere belysning af disse problemer er givet i bemærkningerne til kapitel 1 og til § 6.

7. I det foreliggende lovforslag indeholdes i kap. 1 en definition af begrebet »læhegn«, og der indeholdes desuden i kapitlet forskrifter om læhegns placering i forhold til naboejendomme og vejarealer, om ændring af læhegn, om vedligeholdelse af læhegn og behandling af den tilstødende jord og ret til færdsel på nabogrunden i forbindelse med vedligeholdelse eller renholdelse. Nabolvister om læhegn henlægges til de i henhold til lov om hegn nedsatte hegnsyn med ankeadgang til den pågældende landvæsenskommission. Kapitlet afsluttes med en angivelse af de procedureforskrifter m.v. i hegnsløven, der skal finde anvendelse ved sager i henhold til læhegnsløven.

Kapitel 2 indeholder den for læplantningen foreslåede tilskudsordning. Det foreslås herunder, at landbrugsministeren får en ikke-tidsbegrænset hjemmel til at yde tilskud til fremme af læplantningen inden for en beløbsramme, der fastsættes på de årlige finanslove. Tilskuddet skal kunne ydes dels som tilskud til anlæg af læhegn, dels som støtte til forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter af betydning for læplantningen.

For så vidt angår tilskud til anlæg af læhegn svarer forslaget i alt væsentlig til tilskudsordningen efter 1976-loven og den praksis, der er opbygget ved denes administration, herunder at disse tilskudsmidler fortrinsvis skal anvendes som støtte til gennemførelse af kollektive læplantningsprojekter. Begreberne

»kollektiv læplantning« og »individuel læplantning« fastlægges nu i lovteksten, der også præciserer tilskudsgrundlaget ved de to former for læplantning. Tilskuddet vil normalt ikke kunne overstige 50 pct. af de beløb, der indgår i tilskudsgrundlaget, men landbrugsministeren foreslås bemyndiget til under særlige omstændigheder at fravige dette. Den nærmere fordeling af tilskudsmidlerne mellem kollektiv og individuel læplantning foreslås overladt til landbrugsministeren.

Af miljø- og planlægningsudvalgets beretning om en samlet strategi på marginaljordsområdet fremgår, at regeringen i forbindelse med fremlæggelsen af lovforslaget skal redegøre for, om støtten til læplantning bør betinges af, at der ikke anvendes bekæmpelsesmidler i og nær læhegn.

I forbindelse med besvarelse af spørgsmål vedrørende L 136 (Folketingssamlingen 1987/88) fra landbrugs- og fiskeriudvalget har landbrugsministeren oplyst, at der fortrinsvis anvendes mekanisk renholdelse i de kollektive læhegn. Det er overvejet om sprøjtning kan undlades, og helt erstattes ved mekanisk renholdelse, anvendelse af jorrdækning eller dækafgrøder. Det vurderes, at selvom der er en række lovende forsøgsresultater er det ikke realistisk for øjeblikket at forestille sig, helt at undlade brugen af kemiske bekæmpelsesmidler i de store læplantningsprojekter.

Det er derfor ikke fundet hensigtsmæssigt at forbyde anvendelse af bekæmpelsesmidler ved læhegn, hvortil der ydes støtte.

Forslagets mulighed for støtte til forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter er en nydannelse. Der har gennem en lang årrække i Det danske Hedeselskab og inden for landbrugets organisationer og andre steder været foretaget undersøgelser og forsøg med henblik på udvælgelse af de mest egnede træarter og plantemateriale, plantningsmetoder og udvikling af maskiner til plantning og vedligeholdelse af læhegnene m.v. Under hensyn til den betydelige offentlige interesse i læplantningen og i, at denne bliver så effektiv og økonomisk som muligt, er det ønskeligt at tilvejebringe mulighed for, at staten økonomisk kan støtte sådanne aktiviteter. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt på forhånd at søge afgrænset kredsen af tilskudsmodtagere, der vil kunne være f.eks. institutioner, organisationer eller enkeltpersoner. Det foreslås, at landbrugsministeren ved sådanne projekter i det enkelte tilfælde skal fastsætte tilskudsgrundlaget og tilskudsprocenten. Tilskuddet skal dog i almindelighed ikke kunne overstige 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter, men med mulighed for landbrugsministeren til at fravige dette under ganske særlige omstændigheder.

Efter 1976-loven kunne landbrugsministeren bemyndige Det danske Hedeselskab til at træffe afgørelse efter loven. Dette svarede til den udviklede praksis, hvorefter Hedeselskabet forvaltede tilskudsmidlerne til læplantningen. Den hidtidige administration har kun givet anledning til enkelte klagesager. Ud fra moderne forvaltningsmæssige principper bør den samme enhed imidlertid ikke både administrere tilskudsordningen og samtidig forestå gennemførelse af projekter, hvortil der ydes tilskud. Hedeselskabet har som entreprenør forestået gennemførelsen af alle hidtidige læplantningsprojekter, og Hedeselskabet ønsker fortsat at kunne udføre sådanne læplantningsarbejder.

Det er hensigten, at åbne mulighed for at statsstilskud ydes til læplantningsarbejder, der udføres af andre entreprenører, der måtte ønske at udføre kollektiv læplantning. Der lægges vægt på, at statsligt støttede anlægsopgaver, under hensyntagen til arbejdets kvalitet, udføres med lavest mulige omkostninger til følge.

Der er således behov for en ændring af den hidtidige administration. Det har været overvejet, at henlægge administrationen til Jordbrugsdirektoratet. Under henvisning til, at dele af ordningen hidtil har været administreret i privat regi, foreslås imidlertid på forsøgsbasis opbygget en ny administration i tilknytning til Fællesudvalget for Læplantning. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 16.

8. Lovforslag L 136 (Folketingssamlingen 1987/88) har været forelagt for De danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Tolvmandsforeningerne, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Planteskolejerforening, Landsforeningen af Plantehandlere, Dansk Skovforening, De samvirkende danske Skovdyrkerforeninger, Det danske Hedeselskab, Fællesudvalget for Læplantning, Foreningen af Hegnsynsformænd, Sammenlutningen af formænd for landvæsenskommissioner, Danmarks Biavlerforening, Danske Biavlernes Landsforening, Sammenlutningen af Danske Erhvervsbiavlere, Dansk Jagtforening, Landsjagtforeningen af 1923, Vildtforvaltningsrådet, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening, Miljøministeriet, Naturfredningsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Ministeriet for kulturelle anliggender og Ministeriet for offentlige arbejder.

9. Lovforslagets gennemførelse vil ikke have udgifts- eller personale-mæssige konsekvenser for kommunerne. Omkostningerne ved administrationen af tilskudsordningen i Fællesudvalget for Læplantning,

og opbygningen af denne administration afholdes inden for den samlede læplantningsbevilling.

Jordbrugsdirektoratet varetager overordnede administrative opgaver ved ordningens tilrettelæggelse og gennemførelse, herunder behandling af klagesager.

Som det fremgår af lovforslaget, vil bevillingerne til læplantningens fremme være at fastsætte på de årlige finanslove. Der er på finanslovsforslaget for 1989 under § 11.20.05.62.03. Læplantning optaget et beløb på 23,0 mill. kr. til formålet. Som det fremgår af de optagne tal for budgetoverslagsårene 1990 til 1992 er det hensigten at fastsætte bevillingsniveauet i 1990, 1991 og 1992 til henholdsvis 22,6 mill. kr., 22,1 mill. kr. og 22,1 mill. kr. Der kan påregnes EF-refusion på 25 pct af de refusionsberettigede udgifter inden for maksimumbeløb på 2.600 kr. pr. ha forsynet med læhegn.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til kapitel 1

Bestemmelserne i dette kapitel er nye i forhold til den gældende lov om tilskud til læplantning. Kapitellet indledes med en definition af »læhegn«, og der opstilles herefter en række forskrifter for læhegns anlæg og vedligeholdelse m.v., hvorefter bestemmelserne i hegnslovens kapitel I til IV ikke længere finder anvendelse på læhegn. Nabotvister om læhegn vil dog fortsat være undergivet de særlige hegnsmyndigheders (hegnsynet og landvæsenskommissionernes) kompetence.

I § 1 afgrænses begrebet læhegn, og i §§ 2 til 4 fastsættes forskrifter om disses placering i forhold til naboendomme og vejarealer. § 5 fastslår læhegnsejernes ret til (evt. efter forudgående varsel til naboen) at nedskære, udskifte eller rydde læhegnet. I § 6 til 8 indeholdes regler om læhegns vedligeholdelse, behandling af den tilstødende jord og ret til færdsel på nabogrunden i forbindelse med læhegns vedligeholdelse eller renholdelse. I § 9 til 11 afgrænses hegnsynets kompetence og den personkreds, der er berettiget til at rejse sag for hegnsynet. § 12 giver adgang til anke af hegnsynets kendelser til landvæsenskommissionen. I § 13 indeholdes en angivelse af de procedureregler m.v. i lov om hegn, der skal finde anvendelse ved behandling af nabotvister i henhold til læhegnsløven.

Det har været overvejet, om hegnsløven fortsat – evt. med enkelte mindre ændringer – hensigtsmæssigt kunne bringes til anvendelse på læhegn. Dette er imidlertid, som det vil fremgå af det følgende, ikke fundet muligt, og derfor foreslås fastsat et særligt regelsæt for læhegn.

F. t. l. om læhegn

Hegnsløven omfatter begreberne »fælleshegn« og »egne hegn«. Hegnsløvens § 1 definerer fælleshegn som »hegn, der rejses således, at der til hegnet afgives jord fra begge de tilstødende ejendomme«, og det fastsættes i § 9, at fælleshegn skal rejses således, at skellinien falder midt i hegnet. Forpligtelser og rettigheder med hensyn til fælleshegn påhviler begge de tilstødende grundejere. Egne hegn defineres i hegnsløvens § 1 som »hegn, som rejses på egen grund langs ejendommens skel«, men det forudsættes herudover, at hegnet befinder sig inden for en vis kortere afstand fra skellinien og udfylder hegnsfunktioner i forhold til naboen, og at der ikke er et udnyttet areal mellem hegnet og skellinien. Er disse forudsætninger ikke opfyldt, er der tale om et »indre hegn«, der falder uden for hegnsløven. Et levende hegn placeret ved skellinien anses som et eget hegn, når blot hegnets stammer står helt inde på den ene grund. Naboen til et eget hegn har ingen positive forpligtelser over for dette; men han må ikke beskadige det, og han har en vis ret til at gøre indsigelse mod hegnet, eventuelt kræve det nedkappet.

Der er i sin tid ved udarbejdelse af hegnsløven alene tænkt på, at hegn var ganske smalle konstruktioner, der kunne anbringes i skellinien eller umiddelbart op ad denne, og man har ikke kunnet tage hensyn til den senere fremkomst af læhegn af en betydelig bredde og med adskillige planterækker. Ved nutidens kollektive læplantning vil hegn ofte blive placeret i det af ejerne påviste ejendomsskel, uden at det dermed nødvendigvis har været tilsigtet, at læhegnet skulle udgøre et »fælleshegn«, og der må ved plantningen også tages hensyn til markskel, markveje og grøfter. Hensynet til tilvejebringelse af sammenhæng i den systematiske læplantning taler for, at læhegnet bør kunne følge terrænets naturlige linier, hvad der ved den nuværende hegnsløvgivning vil kunne bevirke, at en given hegnsstrækning for nogle deles vedkommende skulle anses for fælleshegn, mens andre dele ville udgøre de pågældende lodsejeres egne hegn, og atter andre dele af hegnsstrækningen i givet fald ville udgøre indre hegn, der falder uden for hegnsløven.

Hertil kommer de nedenfor i bemærkningerne til § 6 nævnte problemer vedrørende højden af nutidens læhegn.

Til § 1

I § 1 opstilles en definition af de af loven omfattede læhegn. Denne definition tjener dels til en afgrænsning af de læhegn, som ved bestemmelserne i kapitel I unddrages bestemmelserne i hegnsløvens kapitel I til IV, og dels til afgrænsning af de læhegn, til hvilke 53 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev. lovforslag)

der ydes statstilskud i henhold til bestemmelserne i kapitel 2.

Der er ved definitionen lagt vægt på, at loven fortsat overvejende skal varetage hensyn af landøkonomisk karakter. Plantninger, der ikke er beregnet på eller tjener til at nedsætte vindhastigheden over jordbrugsarealer, f.eks. plantninger, der skal læ for eller pynte på boligbebyggelse, idrætsanlæg, industribygninger el.lign., eller f.eks. skal tjene til støj- eller støvdæmpning eller begrænsning af energiforbrug i bygninger, falder således udenfor. Den foreslåede største bredde (10 m) dækker alle i dag normalt forekommende læhegnstyper, og en plantning inden for denne bredde vil i almindelighed fuldt ud være i stand til at opfylde læbehovet selv under mere udsatte forhold. Det kan stadig forekomme, at der f.eks. i forbindelse med haver og bygninger på landet anlægges bredere læplantninger, i dag ofte betegnet »læbælter«, men disse er ikke medtaget, da de typisk ikke har til formål at nedsætte vindhastigheden over jordbrugsarealer, og da en medtagen af dem kunne give afgrænsningsproblemer over for f.eks. småplantninger og vildtplantninger.

I *stk. 1, nr. 1* afgrænses de jordbrugsarealer, på hvilke læhegn vil være omfattet af loven.

Ifølge *stk. 2* omfattes plantninger, der udgør en del af et skovareal, ikke af loven, selvom skovarealet måtte være beliggende på en landbrugsejendom. Begrundelsen er, at det vil være meget vanskeligt at undersøge en del af et skovareal som »hegn«, og at spørgsmålet om eventuelt tilskud til anlæg af læbælter i skove ikke bør løses ved denne lov, men ved den kommende revision af skovbrugets støttelovgivning. Der er for tiden hjemmel i § 2, nr. 3 i Landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 32 af 20. januar 1978 om tilskud til produktions-, beskæftigelses- og miljøfremmende foranstaltninger i det private skovbrug til at yde tilskud til etablering af løvskovbælter, f.eks. af hensyn til stormfalds- og brandfare eller af miljømæssige hensyn.

Til § 2

Bestemmelsen i *stk. 1* tager hensyn til det forhold, at anlæg af læhegn i det åbne land kan øve betydelig indflydelse på det omgivende landskab. Bestemmelsen har paralleller i hegnsløvens § 10, stk. 1, (»på uheldig måde ændre landskabsbilledet«), § 10, stk. 2, (»tiltalende ramme om de pågældende ejendomme«) og § 10, stk. 3, (»tilstræbes et tiltalende helhedsindtryk«). Da langt størsteparten af læhegn anlægges med tilskud fra Landbrugsministeriet, er det muligt at tilrette ordningens administration således, at det i bestemmelsen indbyggede princip tilgodeses.

Med hensyn til plantevalget i en tilskudsberettiget læplantning anvendes især i de kollektive læhegn en meget artsrig sammensætning af træer og buske, der må anses for hjemhørende i det danske landskab. Denne praksis agtes videreført, hvor ikke væsentlige hensyn til klima – og jordbundsforhold, resistens over for plantesygdomme eller skadedyrsangreb eller andre væsentlige hensyn til læhegnets effektivitet og økonomi taler derimod.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer til den i hegnslovens § 10, *stk. 3, 2. pkt.*, indeholdte regel.

Til § 3

Som det fremgår af forslaget § 1 vil læhegn kunne omfatte indtil 7 planterækker inden for en bredde på ikke over 10 m. Ved forslaget § 3 skabes der en betydelig frihed for et sådant læhegns placering i forhold til ejendomsskellet, forudsat at de pågældende lodsejere er enige herom. Herved fraviges principperne i de foran under bemærkningerne til kap. 1 nævnte bestemmelser i hegnslovens §§ 1 og 9 om fælleshegn, hvorefter der til et fælleshegn afgives jord fra begge de tilstødende ejendomme, og fælleshegnet skal rejses således, at skellinien falder midt i hegnet. Hegnet vil eksempelvis kunne plantes med den ene yderrække i ejendomsskellet eller med én planterække på den ene side af skellet og to på den anden. Da hegnslovens regler ikke finder anvendelse, er det påkrævet i bestemmelsen at opstille et krav om, at ejerne skal indgå skriftlig aftale om læhegnet med et nærmere angivet indhold vedlagt. I modsætning til det oprindelige lovforslag stilles ikke længere krav om tinglysning af disse aftaler. Der vil stadig være mulighed for, hvis den pågældende ejer måtte ønske det – mod en meget beskeden omkostning – at sikre læhegnene igennem en tinglysning.

Til § 4

§ 4 omhandler situationer, hvor læhegnet plantes på en enkelt ejendom, og naboejendommene ikke er inddraget i hegnsanlægget. Da grene, der rager over skellinien, ofte giver anledning til nabokonflikter, er det fundet hensigtsmæssigt – også på baggrund af den i § 6, *stk. 2*, foreslåede tilladte større højde for læhegn, jf. herom nedenfor under bemærkningerne til § 6 – at fastsætte, at et læhegn skal plantes i en sådan afstand fra skellinien, at dets grene og eventuelle rodskud ved normal vedligeholdelse kan holdes inden for skellinien. Bestemmelsen er parallel til vejreglen i hegnslovens § 11, *stk. 1, 1. pkt.* Udtrykket »særligt retsgrundlag« er anvendt i samme betydning som i hegnslovens § 5. Der kan f.eks. være tale om en servitut, der tillader eller påbyder en anden placering af

læhegnet eller en mere uformel aftale mellem de pågældende grundejere.

Bestemmelserne i *stk. 2* tilgodeser de i hegnslovens § 11, *stk. 1, 1. pkt.*, indeholdte hensyn.

Til § 5

§§ 5 til 7 udtrykker tilsammen et princip, hvorefter ejeren af et læhegn frit kan nedskære, udskifte eller rydde læhegnet, men så længe læhegnet består, skal det holdes i forsvarlig stand, og hverken ejeren eller naboerne må udsætte det for beskadigelse. Ejeren af et læhegn kan være flere personer, og der vil således foreligge et samejeforhold i henseende til læhegnet, tilsvarende som ved fælleshegn i hegnsloven. Den enkelte deltager i samejet vil i så fald ikke kunne foretage den i 1. *pkt.* hjemlede nedskæring, udskiftning eller rydning af læhegnet – heller ikke af den del, der måtte stå på hans grund – uden de andre har givet samtykke, eller hegnsynet har meddelt tilladelse hertil.

Bestemmelserne i § 5 svarer til bestemmelserne for egne hegn i hegnslovens § 13, *stk. 1*, dog kræver hegnsloven ikke skriftlig meddelelse til naboen.

Til § 6

I *stk. 1* fastslås læhegnsejernes vedligeholdelsespligt og de hensyn, der skal varetages herved 1. *pkt.* svarer til hegnslovens § 18, *stk. 1*.

For en praktisk vigtig situation, nemlig hvor naboen klager over træernes højde, fastsætter *stk. 2* vedligeholdelsespligten konkret. Efter forslaget kan naboen forlange læhegn, der befinder sig inden for 10 m fra ejendomsskellet, nedkappet en gang årligt til en højde af 10 m.

Forslaget medfører en væsentlig ændring af den hidtidige retstilstand på området. Hegnslovens § 18, *stk. 2*, fastsætter, at *fælleshegn* mellem jorder, der anvendes til landbrug, gartneri og havebrug, samt mellem sådanne jorder og skove, hvor lævirkning er af væsentlig betydning, kun kan kræves nedkappet en gang årligt til en højde af 5 m. Er læhegnet et *eget hegn*, følger det af hegnslovens § 2, at den størst tilladte højde er 5 m med et tillæg svarende til afstanden fra hegnet til skellinien, dog for frugtplantagers egne hegn mod syd og vest med et tillæg på 1 1/2 gang afstanden fra hegnet til skellinien. Udgør læhegnet et *indre hegn*, hvilket ifølge praksis vil sige, at det står i en afstand af mere end 1,75 m fra skellet, falder det som nævnt uden for hegnsloven, og er dermed ikke omfattet af nogen lovmæssigt fastsatte højdebestemmelser. Føler naboen sig generet af læhegn, der er placeret som indre hegn, må han derfor indbringe spørgsmålet herom for domstolene, der ud fra en

konkret vurdering må tage stilling til striden mellem de to naboer. Reglen i hegnsloven lider af den ulempe, at den kun omfatter hegn mellem jordbrugsarealer indbyrdes og mellem sådanne og skove. Kommer et læhegn, der oprindeligt er anlagt mellem 2 landbrugsejendomme, således til at støde op til en boligbebyggelse, vil hegnet efter reglerne om hegn ved boligbebyggelse kunne kræves nedkappet til en højde af højst 2 m.

Langt alvorligere er imidlertid det forhold, at hegnsloven ikke yder tilstrækkelig beskyttelse af nutidens læhegn. Systemet i den kollektive læplantning er således baseret på, at træerne vokser op til en højde af ca. 10 m. I det omfang, læhegnet er omfattet af hegnsloven, vil naboen imidlertid kunne kræve læhegnet nedkappet til en højde af fra 5 m (hvor læhegnet står i skellet) til 6,75 m (hvis læhegnet står i den maksimale afstand fra skellet, hvor hegnet er omfattet af hegnsloven). Heroverfor står så at naboen ikke har nogen mulighed for efter hegnsloven at gøre indsigelse mod et læhegn, der står i en større afstand fra skellet end 1,75 m, uanset læhegnets højde.

Ved de i § 4, stk. 1, og § 6, stk. 2, foreslåede regler vil situationen for henholdsvis naboen og læhegnsejeren blive som følger:

Naboen vil, medmindre han selv har været med til at aftale noget andet, blive tilsikret, at læhegnet plantes i en sådan afstand fra skellet til hans ejendom, at denne ikke bliver generet af udhængende grene og rodsrud fra læhegnet. Naboen skal herefter acceptere en større læhegnshøjde end hidtil inden for 1,75 m ejendomsskellet, men til gengæld vil han få ret til at kræve den lovlige læhegnshøjde – 10 m – overholdt i et 10 m-bælte fra ejendomsskellet.

Læhegnets ejer må for fremtiden plante sit læhegn i en større afstand fra skellet end hidtil, men får ret til at holde en større hegnshøjde end hidtil inden for en afstand af 1,75 m fra skellet. Til gengæld må ejeren affinde sig med, at naboen får ret til at kræve nedkapping af læhegnet inden for en væsentlig større afstand fra skellinien end tidligere.

Reglen i § 6, stk. 2, vil også finde anvendelse i det indbyrdes forhold mellem flere ejere af det samme læhegn, jf. foran under bemærkningerne til § 5, med mindre disse har aftalt en anden højde.

Til § 7

Tilsvarende bestemmelser findes i hegnslovens § 18, stk. 1, og § 19, stk. 1.

Til § 8

Tilsvarende bestemmelser er indeholdt i hegnslovens § 22, dog er tidsrummet – af hensyn til risikoen

for markskader – ændret fra mellem 1. november og 1. maj til mellem 1. november og 1. april. Overskridelse af grænserne for den i § 8 fastlagte færdselsret på nabogrunden vil evt. kunne straffes som overtrædelse af § 17 i lov om mark- og vejfred.

Ved *stk. 4* foreslås en generel erstatningspligt for skader opstået på naboejendommen i forbindelse med vedligeholdelse eller renholdelse af læhegn, og hegnsynet foreslås tillagt kompetence til at afgøre erstatningsspørgsmålet, hvor parterne (i praksis ofte deres forsikringsselskaber) ikke kan opnå enighed herom. Da de af kommunerne i medfør af hegnsloven udpegede hegnsynsmænd i almindelighed også er udpeget som vurderingsmænd i henhold til lov om mark- og vejfred, vil der i de fleste hegnsyn allerede være en sagkundskab med hensyn til vurdering af markskader o.l. Det fremgår ikke af erstatningsreglen i hegnslovens § 22, stk. 3, hvilken myndighed der skal afgøre erstatningsspørgsmålet efter hegnsloven, men det antages støttet på hegnslovens § 42, stk. 2, at hegnsynet har kompetence til at afgøre erstatningsspørgsmålet uden ankemulighed.

Til § 9 og § 10

§§ 9 og 10 fastlægger hegnsynets kompetence i henhold til læhegnsløven. Ved tilsidesættelse af forskrifterne i § 5, 2. pkt., vil hegnsynet evt. kunne påbyde arbejdets udsættelse eller standsning, ligesom hegnsynet vil kunne tage stilling til krav fra naboen om rejsning af fælleshegn i henhold til reglerne i hegnslovens kapitel II.

Det må påregnes, at der efter en årrækkes forløb vil kunne opstå ønsker om ændring af en aftale om læhegn indgået i medfør af lovens § 3. Landbrugsstrukturen og driften af de enkelte ejendomme og arealer er undergivet fortsatte ændringer, ligesom f.eks. ejerens helbred og alder kan gøre det naturligt at foretage ændringer i den aftalte fordeling af vedligeholdelsesbyrden. Det er derfor fundet hensigtsmæssigt ved § 10 at tillægge hegnsynet kompetence til (inden for rammerne af parternes påstande) at fastsætte de fornødne ændringer af en i medfør af § 3 indgået overenskomst. Opstår der i denne forbindelse retsspørgsmål, f.eks. om overenskomstens gyldighed eller fortolkning, må hegnsynet henvise et sådant spørgsmål til domstolene, med mindre parterne er enige om at lade hegnsynet træffe afgørelse i det, jf. § 13, stk. 2.

Til § 11

Bestemmelsen fastsætter, hvem der kan rejse sag for hegnsynet i medfør af læhegnsløven. Der findes ikke nogen tilsvarende bestemmelse i hegnsloven, men det antages i praksis, at der som altovervejende

hovedregel kun kan rejses sag for hegnsynet af ejeren af en fast ejendom mod ejeren af en anden fast ejendom, og under forudsætning af at de pågældende ejendomme støder direkte op til hinanden. For så vidt angår hegn mod vejarealer antages det, at en sag kan rejses også af den pågældende vejmyndighed. Om »læhegnets ejer« henvises til bemærkningerne til § 5 og § 6, stk. 2.

Til § 12

§ 12 fastsætter en adgang til at indbringe hegnsynets kendelser for landvæsenskommissionen.

Bestemmelsen afviger væsentligt fra de i hegnslovens § 42, stk. 1 til stk. 3 fastsatte ankerregler.

Ifølge hegnslovens ankesystem kan hegnsynets kendelser, bortset fra en række ordinære vedligeholdelsesspørgsmål, indankes for landvæsenskommissionen. Landvæsenskommissionens kendelser i hegnsankesager kan ikke yderligere påankes; dog kan landbrugsministeren undtagelsesvis tillade sagens indbringelse for en overlandsvæsenskommission, når den skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for den pågældende.

Anke af hegnsynets kendelser til landvæsenskommissionen sker nok i noget større omfang, end der er hjemmel til i hegnsloven, bl.a. fordi det ofte er meget vanskeligt at se, hvilke bestemmelser i hegnsloven hegnsynet har støttet sin afgørelse på. Medens det vil være rimeligt, at et hegnsyns afgørelse om klipning af en hæk mellem to parcelhushaver ikke kan indbringes for landvæsenskommissionen, må det under hensyn til de store økonomiske, æstetiske og andre interesser, der kan knytte sig til læhegn, anses for mindre rimeligt, om der ikke her skulle være adgang til også at anke vedligeholdelsesspørgsmål. Da det ikke findes praktisk muligt at afgrænse sådanne vedligeholdelsesspørgsmål, som er så ubetydelige, at anke ikke burde kunne iværksættes, foreslås det at åbne adgang til anke af alle af hegnsynet afsagte kendelser om læhegn til landvæsenskommissionen. Dette vil dog, jf. § 13, stk. 1, ikke gælde de af hegnsynet i medfør af hegnslovens § 44, stk. 1, afsagte kendelser.

Det har været overvejet at udelukke muligheden for opnåelse af tredieinstansbevilling, men efter henstilling fra Justitsministeriet er denne mulighed bibeholdt. Justitsministeriet har i den forbindelse henvist til, at landvæsensretternes fremtid og fremtidige opgaver p.t. behandles i et udvalg under Justitsministeriet.

Til § 13

Bestemmelserne i *stk. 1* og *stk. 2* angiver de bestem-

melser i hegnslovens kapitel VI og kapitel VII, der kommer til anvendelse ved behandlingen af sager i medfør af læhegnenslovens kapitel 1.

Til § 14

Som nævnt foran under Almindelige bemærkninger, 3, har tilskudsordningen i henhold til lov om tilskud til læplantning hidtil været tidsbegrænset, oprindeligt til 31. marts 1982, derefter ved ændringsloven af 1981 til udgangen af 1986 og senest ved ændringsloven i 1987 til udgangen af 1988. Da behovet for statsstøtte til læplantningen må antages at bestå i en lang årrække endnu, foreslås ved affattelsen af *stk. 1* at undlade at tidsbegrænse tilskudsordningen. Det foreslås tillige, at beløbsrammen for tilskuddet fastsættes på de årlige finanslove, som det har været tilfældet siden den i 1981 gennemførte ændring af læplantningsloven.

Den i *stk. 2* indeholdte hjemmel til at yde tilskud til forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter af betydning for læplantningen er – som nævnt foran under Almindelige bemærkninger, 7 – ny.

Til § 15

Ifølge bestemmelsen fastsætter landbrugsministeren fordelingen af tilskudsmidlerne mellem kollektiv og individuel læplantning samt forsknings-, udviklings- og forsøgsformål, idet tilskudsmidlerne overvejende skal anvendes til støtte for kollektiv læplantning.

Til § 16

Ved den foreslåede bestemmelse henlægges administrationen vedrørende ydelse af støtte til kollektiv og individuel læplantning til Fællesudvalget for Læplantning.

Under hensyntagen til, at der foreslås opbygget en ny administration i privat regi, vil det ved ordningens gennemførelse blive præciseret, at udvalgets medlemmer er underkastet forvaltningslovens regler om inhabilitet, og således være uafhængige af økonomiske interesser i tilknytning til læplantningen.

Det er desuden under hensyntagen til, at administrationen foreslås henlagt til et privat organ, der især repræsenterer brugerinteressen, fundet hensigtsmæssigt at præcisere at også en række ikke-landøkonomiske interesser, jfr. bemærkningerne til det oprindelige forslags § 18, tages i betragtning ved ydelse af tilskud.

Dette indebærer, at tilskud ud fra en konkret vurdering vil kunne nægtes, såfremt et eller flere af disse hensyn taler imod den pågældende plantning. Til-

skud vil således blive nægtet, hvor etablering af et læhegn vil stride mod en konkret fredning, mod fredningsformålet i en rejst, konkret fredningssag eller mod forpligtelser, der påhviler danske myndigheder inden for rammerne af internationale aftaler som Ramsar-konventionen eller EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. Til sikring af den fornødne interesseafvejning agtes etableret en høringsprocedure i forhold til de interesserede lokale og regionale myndigheder således, at disse får lejlighed til at udtale sig om et kollektivt læplantningsprojekt, inden dette godkendes. Der vil i de kommende administrative bestemmelser blive fastsat regler for dokumentation af, at de fornødne høringer er foretaget, og at eventuelt fornødne dispensationer fra lovgivningen foreligger. Der er under den nuværende ordning af Hedeselskabet indledt en praksis, hvorefter amtskommunen, primærkommunens tekniske forvaltning samt de stedlige museer orienteres om de kollektive projekter.

Til § 17

Bestemmelserne i § 17 afgrænser den kreds af tilskudsmottagere, der kan modtage tilskud til anlæg af læhegn til private ejere af arealer, der anvendes eller agtes anvendt til landbrug, frilandsgartneri, frugtplantage, planteskole o.l. Afgrænsningen af, hvilke ejere, der skal anses for private, sker ved i stk. 2 at fastslå, at tilskud ikke kan ydes til læhegn på arealer, der tilhører staten, kommuner, kirker, præsteembeder og offentlige stiftelser. En ganske tilsvarende afgrænsning er foretaget ved § 1 i lov om skove, § 55, stk. 1, i lov om naturfredning, § 2, stk. 2, i lov om tilskud til produktions-, beskæftigelses- og miljøfremmende foranstaltninger i det private skovbrug samt § 1, stk. 4, i lov om foranstaltninger i anledning af stormfaldet i 1981 (stormfaldsloven). Begrebet »offentlig stiftelse« er fastlagt i administrativ praksis.

I stk. 3 fastslås, at der ikke kan ydes tilskud til anlæg af læhegn, hvor ejeren allerede over for en offentlig myndighed er pligtig at foretage sådanne foranstaltninger eller er nødt til at foretage dem for at opnå en tilladelse. Efter naturfredningslovens § 44 kan amtsrådet (Hovedstadsrådet), hvis anvendelsen af en ejendom i det åbne land til f.eks. campingplads, tankstation, oplags- og losseplads eller pelsdyrfarm medfører væsentlige ulemper eller virker stærkt skæmmende i forhold til omgivelserne, give ejeren påbud om etablering af hegn, beplantning eller andre foranstaltninger, som kan afhjælpe forholdet. Efter § 44, stk. 4 i kommuneplanloven kan kommunalbestyrelsen påbyde en grundejer at foretage hegning, beplantning eller andre afhjælpningsforanstaltninger, hvis anvendelsen af en grund til oplag, henlæggelse af affald eller lignende formål virker skæmmende i

forhold til omgivelserne. Kravet om afskærmende beplantning eller lignende som betingelse for en tilladelse har f.eks. været stillet i forbindelse med råstofvindning.

Efter formuleringen af stk. 4 kan der ikke ydes tilskud til den almindelige vedligeholdelse, renholdelse eller efterplantning af læhegn. For så vidt angår kollektive læhegn vil bestemmelsen ikke være til hinder for en fortsættelse af den for nogle år siden indførte praksis, hvorefter der i 3 vækstsæsoner foretages ukrudtsbekæmpelse og efterplantning for at sikre, at hegnene kommer i god vækst. Sådanne arbejder betragtes som en del af anlægsarbejdet.

Til § 18

De i stk. 1 foreslåede betingelser for støtte til kollektiv læplantning svarer i det væsentlige til hidtidig praksis, bortset fra den i 2. pkt. indeholdte regel om, at sammenslutningens (læplantningslaugets) vedtægter skal godkendes af landbrugsministeren. Det er i denne forbindelse hensigten, at overlade til Fællesudvalget at påse at vedtægterne opfylder de krav, landbrugsministeren måtte fastsætte i form af standardvedtægter, og er i overensstemmelse med de i loven og i henhold til denne fastsatte forskrifter.

Efter de nuværende standardvedtægter for læplantningslav har disse til opgave under medvirken af Hedeselskabet at få udført systematisk læplantning hos lavets medlemmer. Lavet hæfter over for kreditorer for de enkelte medlemmers gæld i forbindelse med planteindkøb, jordarbejde, plantning m.v., når gælden er stiftet efter aftale med eller påbud af bestyrelsen eller Hedeselskabet. Lavet kan kræve forudbetaling eller sikkerhedsstillelse for de udgifter, der anslås at ville komme til at påhvile det enkelte medlem. Hvis medlemmets skyld ikke afregnes inden 8 dage efter påkrav, kan bestyrelsen kræve beløbet betalt af medlemmets tilgodehavende hos mejeri, slagteri eller anden aftager af ejendommens produktion. Der påhviler medlemmerne en solidarisk forpligtelse for lavets forpligtelser. Lavet kan ikke uden Hedeselskabets samtykke opløses i de første 10 år efter fuldførelsen af plantningsarbejdet. Læplantningslavene er nu momsregistreret.

Ifølge den gældende lovs § 2 kan der til kollektive læplantningsarbejder ydes tilskud på indtil 50 pct. af de med arbejdets udførelse forbundne omkostninger. Princippet om indtil 50 pct. statstilskud videreføres i stk. 2; men reglen er omformuleret for at understrege, at 50 pct. er maksimum. Ifølge stk. 2 skal landbrugsministeren nu fastsætte maksimum for de samlede anlægsomkostninger, der kan beregnes tilskud af, samt fastsætte tilskudsprocenten. Under anlægsomkostningerne kan henregnes f.eks. omkostninger ved-

rørende projektering, forberedende jordbearbejdning, anlæg samt renholdelse i tre vækstsæsoner.

Med det foreslåede *stk. 3* åbnes der mulighed for, at Fællesudvalget kan godkende et kollektivt læhegnprojekt med et mindre antal ejere eller km, f.eks. hvor de stedlige forhold ikke gør det muligt at nå op på det i *stk. 1* fastsatte antal.

Til § 19

I overensstemmelse med mangeårig praksis foreslås det nu lovfæstet, at de midler, der står til rådighed for tilskud til anlæg af læhegn, fortrinsvis skal anvendes til støtte for den kollektive læplantning.

Efter bestemmelsen vil der fortsat være mulighed for at yde tilskud til individuel læplantning, hvor ansøgeren er afskåret fra at indgå i en kollektiv læplantning eller ikke hensigtsmæssigt kan deltage i en sådan. Tilskudsgrundlaget er væsentlig forskellig. Mens der ved kollektiv læplantning, jf. § 18, *stk. 2*, ydes tilskud til de samlede anlægsomkostninger, beregnes tilskuddet ved individuel læplantning på grundlag af planteprisen.

Ifølge den nuværende lovs § 3 kan der ved individuel læplantning ydes tilskud på indtil 50 pct. af indkøbte lætræers pris. Dette princip der iøvrigt svarer til mangeårig praksis videreføres ved § 19 *stk. 2*. Det er som i § 18, *stk. 2* ved udformningen af 50 pct.-reglen tilstræbt at understrege, at de 50 pct. er maksimum og ikke nødvendigvis normen, eller noget tilskudsmotageren har krav på.

Til § 20

Bestemmelsen sigter bl.a. til det forhold, at der i en række situationer som led i beskæftigelsesforanstaltninger har været ydet kommunale tilskud til læplantningen. Disse ekstra beløb er blevet administreret således, at der er sket en udvidelse af læplantningens omfang, mens der ikke er sket nogen forhøjelse af statstilskuddet til den enkelte lodsejer. Der er yderligere tale om, at legatmidler og donationer i beskedent omfang tilgår læplantningen. Under hensyn til disses i det hele ubetydelige omfang er der ikke fundet anledning til at medtage sådanne midler i reglen i *stk. 1*.

Til § 21

Da de projekter, der vil kunne blive tale om, vil have meget varierende indhold og omfang foreslås det, at landbrugsministeren kan fastsætte tilskudsgrundlaget og tilskudsprocenten i det enkelte tilfælde. Det må imidlertid anses for ønskeligt, at tilskudsmotageren selv har et væsentligt økonomisk medansvar

for projektet, og det foreslås derfor, at tilskud i almindelighed ikke skal kunne overstige 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter.

Til § 22

Bestemmelserne i § 22-24 indeholder de nødvendige bemyndigelser til at fastlægge ordningens administrative tilrettelæggelse, der nødvendiggøres af opbygning af en ny administration i tilknytning til Fællesudvalget.

Ved ordningens tilrettelæggelse vil man bl. a. sikre sig, at udvalget gennem sammensætning af repræsentanter for regionsudvalgene får en repræsentativ sammensætning, samt at reglerne om inhabilitet i forvaltningslovens kapitel 2 er opfyldt for udvalgets medlemmer. Bestemmelsen åbner mulighed for at udpege særligt sagkyndige til Fællesudvalget for Læplantning, hvis der måtte vise sig behov derfor.

Der kan videre blive tale om at fastlægge nærmere retningslinier med henblik på en sikring af, at læplantningsopgaven overdrages til den entreprenør, der under hensyntagen til arbejdets kvalitet sikrer udførelsen med færrest omkostninger til følge.

Der vil desuden blive stillet krav om indberetning af de nødvendige oplysninger til Landbrugsministeriet, bl. a. af hensyn til refusionsansøgninger til EF. I øvrigt henvises til bemærkninger i det oprindelige forslag.

Til § 23

Det foreslås i bestemmelsen, at de i § 18, *stk. 2* og *stk. 3* samt § 19, *stk. 2*, fastsatte begrænsninger af tilskuddet til ikke over 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter under ganske særlige omstændigheder kan fraviges. Dispensationsbeføjelsen forventes kun undtagelsesvist anvendt, men det kan være ønskeligt at kunne fravige 50 pct.-grænsen, hvis der f.eks. skulle blive tale om læplantning på mindre øer.

Til § 24

Med bestemmelsen i *stk. 2* er der skabt mulighed for, at der i lighed med anden støttelovgivning kan foretages besigtigelse af arealer, for hvilke der er ansøgt om tilskud til læplantning til brug ved en bedømmelse af projektet samt givet mulighed for en efterfølgende kontrol med foranstaltninger, hvortil der er ydet tilskud.

For de kollektive læhegns vedkommende har Hedeselskabet hidtil foretaget tilsynet med hjemmel i lavenes vedtægter, og der har derudover af Hedeselskabet været udøvet en stikprøvekontrol over modtagere af tilskud til individuel læplantning. Der har herved

været konstateret nogle tilfælde, hvor tilskudsbetingelserne har været tilsidesat, og der har i sådanne tilfælde været rejst krav om tilbagebetaling af de ydede statstilskud.

Til § 25

Det foreslås at omkostningerne i forbindelse med Fællesudvalgets administration af tilskud til kollektiv og individuel læplantning, afholdes inden for læhegnsbevillingen.

Til § 26

Bestemmelsen svarer i sin udformning til en række af Landbrugsministeriets øvrige tilskudslove.

I det i 1976 fremsatte forslag til læplantningslov, jf. foran under Almindelige bemærkninger, 3, var det foreslået, at landbrugsministeren kunne bemyndige Statens Jordlovsudvalg (jordbrugskommissionerne) til at træffe afgørelse efter loven. Under forslaget's behandling i Folketinget foretoges af praktiske hensyn

en ændring på dette punkt, således at landbrugsministeren i henhold til lovens § 6, stk. 1, kan bemyndige Det danske Hedeselskab til at træffe afgørelse efter loven. Baggrunden for denne ændring var bl.a., at der var tale om en tidsbegrænset tilskudsordning, og at Hedeselskabet under tidligere ikke-lovfæstede ordninger havde administreret tilskuddene til læplantningen.

Der bør som almindeligt princip være adgang til at klage over afgørelser truffet af et organ uden for offentligt regi, og bestemmelsen giver derfor mulighed for at fastlægge nærmere regler om adgangen til at påklage Fællesudvalgets afgørelser, herunder hvortil der skal kunne klages.

Til § 27

Under henvisning til, at der skal opbygges en ny administration, foreslås det at landbrugsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Det påregnes, at loven vil kunne sættes i kraft med virkning fra 1. januar 1989.

Lov nr. 245 af 12. maj 1976 om tilskud til læplantning

(med de af lov nr. 566 af 16. november 1977 om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af omlægningen af statens finansår til kalenderåret, lov nr. 127 af 25. marts 1981 om ændring af lov om tilskud til læplantning samt lov nr. 116 af 11. marts 1987 om ændring af lov om tilskud til læplantning følgende ændringer)

§ 1. Til tilplantningsarbejder på landbrugsarealer kan landbrugsministeren i finansårene 1976–77 til 1981 og derudover til 31. marts 1982 give tilsagn om tilskud af statskassen inden for en beløbsramme på 5 mill. kr. årligt.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan endvidere i tiden fra 1. april 1982 til 31. december 1982 samt i finansårene 1983 til 1988 give tilsagn om tilskud af statskassen inden for en beløbsramme, der fastsættes på de årlige finanslove.

§ 2. Til kollektive læplantningsarbejder kan der ydes indtil 50 pct. af de med arbejdets udførelse forbundne omkostninger.

§ 3. Til anlæg af lægivende hegn på landbrugs- eller gartnerijord under forhold, hvor der ikke er mulighed for at deltage i kollektiv læplantning, kan der ydes de pågældende jordbrugere et tilskud på indtil 50 pct. af indkøbte lætræers pris.

§ 4. Landbrugsministeren kan kræve, at tilskud efter denne lov tilbagebetales, såfremt de pågældende læhegn misrøgtes eller sløjfes inden 10 år efter anlægget.

§ 5. Landbrugsministeren bemyndiges til at fastsætte de nødvendige regler for tilskudsordningens gennemførelse og administration, herunder om, hvilke udgifter der skal anses for tilskudsberettigede, samt om tilskudsprocenten og tilskuddenes udbetaling.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan udbetale forskud på tilskudsbeløb i henhold til § 2.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan fastsætte regler for tilbagebetaling i henhold til § 4 af ydede tilskudsbeløb.

Stk. 4. Landbrugsministeren kan fastsætte forskrifter for projektering, udførelse, tilsyn med og vedligeholdelse af de kollektive læplantninger.

§ 6. Landbrugsministeren kan bemyndige Det danske Hedeselskab til at træffe afgørelser efter denne lov.

Stk. 2. Hedeselskabets afgørelse efter stk. 1 kan påklages til landbrugsministeren.

§ 7. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 8. (Ikrafttrædelsesbestemmelse).